

Hoeveel mensen hebben ooit de majestueuze roodsnavelkeerkringvogel gezien? Een exotische vogel van de 'bijzondere gemeenten' Saba en Sint Eustatius, in het Caribisch deel van ons koninkrijk. Reden waarom Vogelbescherming natuurbeschermers op de eilanden bijstaat in hun pogingen om deze bijzondere zeevogel te helpen. Zijn bestaan op de eilanden wordt bedreigd door ratten en katten.

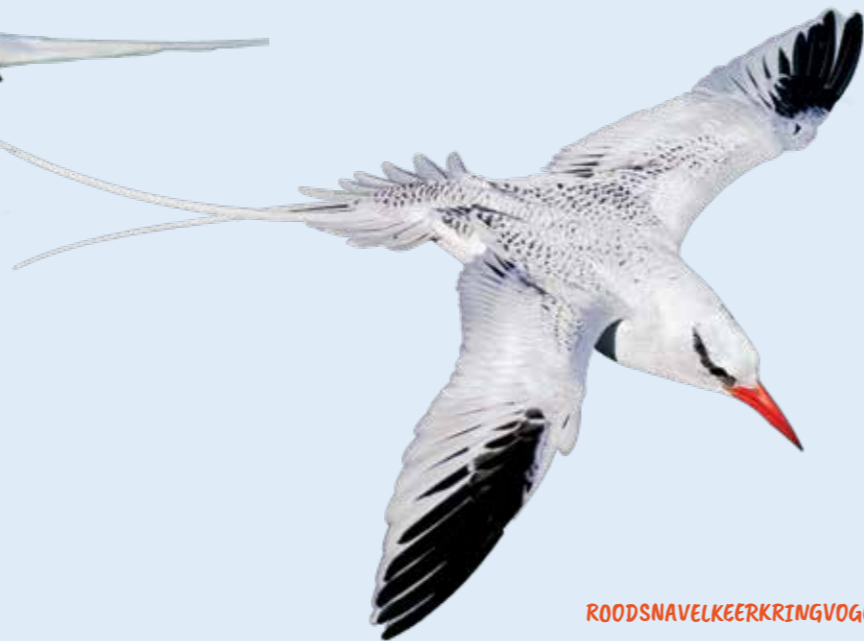
Hulp voor de bedreigde roodsnavelkeerkringvogel

TEKST RUUD VAN BEUSEKOM

WITSTAARTKEERKRINGVOGEL

Hoogtepunt van de dag is een roodsnavel-keerkringvogel die een tijdje met de Plan-
cius meevliegt. Opvallend is dat deze soort actief vliegt, met constante snelle vleugelslagen. Hij zweeft dus niet, zoals alle stormvogels en albatrossen. Daar zijn z'n vleugels te kort voor. Het lijkt me een energievretende manier van vliegen boven de oceaan.' Het is mijn eigen dagboekfragment van 20 april 2013, toen ik meevoer als gids op een expeditie-schip, op de Atlantische Oceaan in de buurt van het tropische eilandje Sint Helena; daar zag ik mijn eerste keerkringvogel.

ROODSNAVELKEERKRINGVOGEL

Keerkringvogels maken indruk. Door hun buitengewone schoonheid en sierlijkheid – versterkt door twee lange, zwiepende staartveren – maar ook door hun manier van voedsel zoeken. Een keerkringvogel duikt van grote hoogte met hoge snelheid in een opvallend schuine hoek helder water in, en ook nog eens flink diep. Op zoek naar zijn favoriete voedsel: vliegende vissen en

ROODSTAARTKEERKRINGVOGEL

pijlinktvissen. Zijn stevige snavel, voorzien van zaagtandjes, is perfect toegerust om deze gladde, glibberige prooien te grijpen.

Merkwaardig buitenbeentje

Roodsnavelkeerkringvogel. Zou je dat woord met scrabbelen kunnen leggen? Een opvallende naam voor een merkwaardige zeevogel. Er zijn nóg twee soorten keerkringvogels, de wit- en de roodstaartkeerkringvogel. Een vogelfamilietje van slechts drie soorten dus, die alle voorkomen in de tropen: het gebied tussen de Kreeftskring en de Steenbokskeerkring. Hun verwantschap is enigszins raadselachtig. Je kunt het je haast niet voorstellen, maar keerkringvogels zijn waarschijnlijk nog het meest verwant aan de eveneens merkwaardige zonnerep uit Zuid-Amerika en de nóg merkwaardiger kagoe, een niet-vliegende vogel uit Nieuw-Caledonië. Daarmee scharen de keerkringvogels zich in een rijtje buitenbeentjes.

In Hollandse wateren zul je roodsnavelkeerkringvogels niet zien – hoewel op het strand van Texel ooit een lijkje in verregaande staat van ontbinding is gevonden. Ze broeden wél in de *overseas territories*, zoals Engelsen het zouden noemen, van Nederland: Saba en Sint Eustatius. Nederlandse buitengewone gemeenten, die zijn omringd door de diepblauwe, tropische Caribische Zee, onderdeel van de westelijke Atlantische Oceaan. Vogelbescherming Nederland ondersteunt met raad en daad de natuurbeschermingsorganisaties op de zes Nederlands-Caribische eilanden, waaronder de Saba Conservation Foundation en STENAPA (Sint Eustatius) maar ook de overkoepelende Dutch Caribbean Nature Alliance (DCNA).

Destructieve ratten en katten

Saba is vulkanisch, bedekt met subtropisch nevelwoud. Sint Eustatius – door de eilanders Statia genoemd – is eveneens vulkanisch maar droger en vlakker. Beide eilanden zijn omringd door koraalriffen. Op Saba vind je meer dan honderd vogelsoorten, waaronder landvogels als de grote kwartelduif, de sidderspotlijster en de Antilliaanse kuifkolibrie, en zeevogels als de bonte stern en de bruine gent. Statia is minder bedeed qua soortenaantal, nog geen zestig. De roodsnavelkeerkringvogel broedt met 1300-1500 paar op Saba en 300-500 op Statia. Dat is voor een zeevogel eigenlijk niet veel; maar goed, de totale wereldpopulatie bedraagt ook slechts zo'n 20.000 individuen. De eilanden herbergen dus een aanzienlijk deel van de populatie. >

Op Saba en Statia bevindt zich een aanzienlijk deel van de wereldpopulatie roodsnavelkeerkringvogels

WITSTAARTKEERKRINGVOGEL Michael Gore/Nis

ROODSNAVELKEERKRINGVOGEL Tui de Roy/NIS

ROODSTAARTKEERKRINGVOGEL Bernard Castelein/NIS

Er komen te weinig jongen groot omdat ze, net als eieren, geroofd worden door ratten en katten

BONTE STERN Oriol Alamany/Nature in Stock

De flora en fauna van vooral geïsoleerde eilanden zijn buitengewoon kwetsbaar voor invloeden van buitenaf. Dan hebben we het vooral over het veelal destructieve effect van menselijke kolonisatie. Als mensen zelf al niet de oorspronkelijke dieren opeten, zoals Nederlandse zeevaarders deden met dodo's op Mauritius in de Indische Oceaan, dan introduceren ze wel huisdieren of vee. En die zijn de pest. Geiten peuzelen de oorspronkelijke vegetatie op, huiskatten prederen op inheemse fauna. En dan zijn er in het kielzog van mensen altijd ratten. Die hebben op veel eilanden in de wereld huisgehouden, waardoor bedrevend veel soorten vogels en andere dieren zijn bedreigd in hun voortbestaan of zelfs zijn uitgestorven. Zeevogels die op geïsoleerde eilanden broeden en verder geen natuurlijke vijanden kennen zijn bijzonder kwetsbaar voor ratten. Die lusten wel een eitje, kuikentje of soms zelfs een volwassen zeevogel.

Eén ei per jaar

Saba en Statia zijn helaas ook niet ongerept, hoewel ze werkelijk paradijselijk ogen. De roodsnavelkeerringvogels broeden er in spleten en holen op steile kliffen. Uit onderzoek blijkt dat er al jaren te weinig jongen grootkomen omdat

er veel eieren door ratten worden opgegeten en op Saba ook veel jongen door vooral katten. De vogels leggen maar één ei dat, als het verloren gaat, alleen vroeg in het broedseizoen vervangen wordt door een nieuw.

Om vis te halen voor de jongen vliegen roodsnavelkeerringvogels enorme afstanden, tot wel 950 kilometer van de kolonie. In sommige jaren brengen de ouders te weinig voedsel aan voor de jongen, waardoor het broedsucces laag is. Overbevissing speelt hierin een rol, maar ook El Niño, waardoor de zeevatertemperatuur te hoog wordt. Structurele opwarming van het zee-water door klimaatverandering is een reële bedreiging voor de keerringvogels, want daardoor veranderen verspreiding, aantallen en beschikbaarheid van vispopulaties. Wie kent niet de verhalen over het recordwarme zeewater in de Golf van Mexico afgelopen zomer?

Er zijn meer zorgen over de kwetsbare populatie roodsnavelkeerringvogels. Hoewel er nog geen vogelgriep is vastgesteld, is er kans dat die ook uitbreekt onder keerringvogels. De bouw van windparken in de toekomst en vernietiging van leefgebied zijn andere bedreigingen. Van vele andere potentiële gevaren voor keerringvogels is eenvoudig te weinig bekend omdat er geen

onderzoek naar gedaan is.

Op zowel Saba als Statia is de roodsnavelkeerringvogel bekend bij en populair onder de plaatselijke bevolking en ook bij veel toeristen. Op Saba, waar de meeste keerringvogels broeden, werd onlangs met steun van Vogelbescherming een Saba Bird Fest gehouden, waarbij de roodsnavelkeerringvogel in het middelpunt stond. Het vergroot hopelijk de betrokkenheid en het draagvlak bij de bevolking voor hun 'nationale' vogel, en daarmee de wil om de roodsnavelkeerringvogels te helpen beschermen.

Katten steriliseren

Om vogels te beschermen moet je wel weten hoe. Dat geldt voor vogels in ons kikkerland, maar dus ook voor de roodsnavelkeerringvogel op de Nederlandse Cariben. Een beschermingsplan speciaal voor deze soort helpt daarbij: het Species Action Plan Red-billed Tropicbird (*Phaethon aethereus mesonauta*) in the (Dutch) Caribbean. Vogelbescherming heeft geholpen alle kennis die er is over ecologie en bescherming van de roodsnavelkeerringvogel te verzamelen. Om het grootste probleem van de keerringvogels aan te pakken is het advies om zoveel mogelijk verwilderde katten weg te vangen en te steriliseren.

BRUINE GENT Daniele Occhiato/Agami

Onderzoeksvragen zijn er ook nog. Om die te beantwoorden zijn onder meer roodsnavelkeerringvogels op zowel Saba als eerder op Statia uitgerust met GPS-loggers, om in kaart te brengen waar de vogels heen vliegen om voedsel te zoeken. Ook wat ze precies eten wordt onderzocht. Met alle kennis die wordt opgedaan, én de grote wens van lokale natuurbeschermers en inwoners om de vogels waar zij zo trots op zijn te beschermen, móet het lukken om de roodsnavelkeerringvogel te behouden. ➤

MEER WETEN?

Wil je meer weten over de samenwerking tussen Vogelbescherming en de vogel- en natuurbeschermers in het Caraïbisch gebied, ga naar vogelbescherming.nl/caraiben. Meer weten over de DCNA? Ga naar dcnanature.org.

BOOBY ROCK Kai Wulf